

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

Uppdaterat: 2017-06-08

Årets resultat för Svenska kyrkan steg 2017

Årets resultat för Svenska kyrkan 2017 uppgick till 1,5 miljarder kronor, vilket var 339 miljoner kronor högre jämfört med 2016. Församlingarnas årsresultat steg med 302 miljoner kronor, vilket i huvudsak förklaras av att intäkten från kyrkoavgiften steg markant under året. Den totala balansräkningen förstärktes med nästan 1,9 miljarder kronor varav 1,2 miljarder kronor avser finansiella anläggningstillgångar. Resterande del av ökningen beror framförallt på församlingarnas investeringar i materiella anläggningstillgångar. Det redovisade värdet på de samlade tillgångarna uppgick vid utgången av året till 47,3 miljarder kronor (präslönetillgångar ingår inte i denna siffra).

Svenska kyrkans organisation

Svenska kyrkans juridiska form är *registrerat trossamfund*. Det finns tre nivåer i Svenska kyrkan: församlingar, stift och nationell nivå. Varje enhet är självständig och ansvarar själv för sin ekonomi och verksamhet. Det finns inga ägarrelationer mellan nivåerna. Svenska kyrkan som helhet kan därför inte ses som en koncern och det finns ingen koncernredovisning för Svenska kyrkan.

Medlemmar och kyrkoavgifter

Svenska kyrkan hade 6 008 356 medlemmar 2017, vilket motsvarade 59,4 procent av befolkningen. Utträdena år 2017 motsvarade 1,6 procent av medlemmarna vilket innebar en relativt hög nivå på utträdestalen för andra året i rad. Mer information om medlemsutvecklingen finns på hemsidan www.svenskakyrkan.se/statistik

Församlingen/pastoratet och stiftet beslutar om lokal och regional kyrkoavgift, medan staten (Kammarkollegiet) beslutar om enhetlig begravningsavgift på alla orter där Svenska kyrkan är begravningshuvudman. För 2018 är den riksgenomsnittliga kyrkoavgiftssatsen 102 öre (dvs. 1,02 procent av kommunalt beskattningsbar inkomst varav fyra öre är regional kyrkoavgift till stiftet) och den enhetliga begravningsavgiftssatsen uppgår till 24 öre. Svenska kyrkan är huvudman för begravningsverksamheten på alla orter i landet utom i Stockholms och Tranås kommuner. Begravningsavgift betalas av alla som har kommunalt beskattningsbar förvärvsinkomst, medan kyrkoavgift endast betalas av Svenska kyrkans medlemmar.

Församlingar och pastorat

2018 finns det 1 337 församlingar. Många av dessa (979) samarbetar i pastorat, där pastoratet är den ekonomiska enheten med det övergripande ekonomiska ansvaret. 2018 finns det 617 ekonomiska enheter, d.v.s. pastorat plus församlingar med egen ekonomi.¹ De ekonomiska enheterna är av mycket varierande storlek. Störst är Malmö pastorat med 131 114 medlemmar och minst är Fardhems pastorat på Gotland med 600 medlemmar. Medianstorleken per ekonomisk enhet är 6 300 medlemmar. (Uppgifterna om antal medlemmar avser 31 december 2017).

¹ Det som i denna framställning sägs om församlingar, gäller för församlingar som ingår i pastorat istället pastoraten.

Församlingarnas intäkter² år 2017 uppgick till 20,4 miljarder kronor, där kyrkoavgiftens andel av nämnda summa är 66 procent och begravningsavgiftens andel 22 procent. De totala tillgångarnas bokförda värden var närmare 37 miljarder kronor och 40 procent av detta består av byggnader och mark, däribland kyrkobyggnader.

Stift

Svenska kyrkan är regionalt indelad i tretton stift. I ledningen för varje stift finns en biskop och en stiftsstyrelse. Stiftets uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Stiftens totala intäkter år 2017 var 1,4 miljarder kronor. Större delen av dessa intäkter kommer från kyrkoavgiften och från utjämningsystemet. Det redovisade värdet på stiftens totala tillgångar var 1,7 miljarder kronor.

Nationell nivå

Svenska kyrkan på nationell nivå har ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter som information, utbildning, ekumeniska relationer, internationell diakoni och mission, Svenska kyrkan i utlandet m.m. På den nationella nivån förvaltas även ett för hela kyrkan gemensamt kapital, vilket byggts upp under en lång rad år. Det inomkyrkliga utjämningsystemet och vissa kyrkogemensamma funktioner som IT-system och stöd inom fastighetsförvaltning hanteras också på den nationella nivån.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ och sammanträder årligen. Kyrkomötet väljer kyrkostyrelsen i vilken ärkebiskopen är ordförande.

Totala intäkter för den nationella nivån 2017 uppgick till 2,5 miljarder kronor, varav 719 miljoner utgör *nettot* av avgifter och bidrag från utjämningsystemet³ och 761 miljoner var resultat från finansförvaltningen. Resterande del av intäkterna utgörs i huvudsak av statliga bidrag. Av intäkterna från utjämningsavgifter om 1,7 miljarder kronor betalades 1,0 miljarder kronor ut till stift och församlingar i form av utjämningsbidrag. Den internationella verksamheten ingår i de totala kostnaderna med 451 miljoner kronor.

Balansräkningen hade vid utgången av 2017 en omslutning om 14,1 miljarder kronor, varav 8,4 miljarder bestod av en långfristig värdepappersportfölj. Skulderna uppgick till 5,6 miljarder och bestod till största delen av likvida medel som de kyrkliga enheterna låter stå inne på kyrkkontot, Svenska kyrkans gemensamma bankkonto.

Värdepappersportföljen förvaltas av externa förvaltare i enlighet med riktlinjer för hållbarhet så som de uttrycks i Svenska kyrkans finanspolicy.

För detaljer hänvisas till den nationella nivåns årsredovisning som kan hämtas i pdf-format från hemsidan. Därifrån kan även finanspolicyn laddas hem:

<http://www.svenskakyrkan.se/ekonomi>

² Avgifter och bidrag inom ramen för Svenska kyrkans utjämningsystem nettoredovisas för församlingar, stift och nationell nivå. För hela Svenska kyrkan totalt sett är utjämningsnettot noll.

³ Nettot av utjämningsavgifter 1,7 miljarder kronor (intäkt för nationell nivå) minus utjämningsbidrag 1,0 miljarder kronor (kostnad för nationell nivå).

Svenska kyrkans ekonomi 2017

Total resultaträkning

Intäkter, kostnader och årets resultat 2017 summerat för samtliga församlingar, stift samt den nationella nivån (mdkr):

<i>Intäkter</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>	
Kyrkoavgift	14,1	13,3	
Begravningsavgift	4,4	4,4	
Utdelning från prästlönetillgångar	0,5	0,6	1
Erhållna bidrag och gåvor	1,7	2,0	2
Nettoomsättning	1,6	1,6	3
Övriga verksamhetsintäkter	0,4	0,4	
Avkastning kapitalförvaltning	<u>0,8</u>	<u>0,6</u>	
Summa intäkter	23,5	22,9	
<i>Kostnader</i>			
Lämnade bidrag	-0,4	-0,7	
Övriga externa kostnader	-7,8	-7,8	
Personalkostnader	-13,1	-12,6	4
Av- och nedskrivningar	<u>-1,2</u>	<u>-1,1</u>	
Summa kostnader	-22,5	-22,2	
Finansiella poster	<u>0,4</u>	<u>0,4</u>	
Årets resultat	1,5	1,1	5

Förklaringar:

- 1) Prästlönetillgångarna, som till största delen består av jord och skog, ägs inte av Svenska kyrkan, men kyrkan förvaltar tillgångarna och har rätt till avkastningen. Hälften tillfaller församlingarna och hälften utjämningsystemet. Här redovisas totalsumman.
- 2) Här ingår bland annat den kyrkoantikvariska ersättning som Svenska kyrkan får från staten för antikvariska merkostnader i samband med vård och underhåll av kyrkobyggnader.
- 3) Gravskötselintäkter och intäkter från uthyrning av lokaler utgör några större poster bland församlingarnas sålda tjänster.
- 4) Antalet anställda omräknat till helårsanställda är 23 034 (2017).
- 5) Svenska kyrkan bedriver inte verksamhet i vinstsyfte. Årets resultat ger därför i sig inget svar på om verksamhetsmålen uppnåtts.

Procenttalen i resultaträkningen ovan uttrycker postens andel av totala intäkter (summa intäkter). Kyrkan är för sin finansiering till största delen, cirka 80 procent, beroende av kyrko- och begravningsavgiften. Ingen generell statlig finansiering utgår utöver den kyrkoantikvariska ersättning som 2017 uppgick till 460 miljoner kronor.

Driftskostnaderna (inklusive interna poster) hos *församlingarna* uppgick 2017 till 21,1 miljarder kronor och fördelar sig enligt följande:

<i>Verksamhetsgren, mdkr</i>	2017	2016
Grundläggande uppgiften	7,1	6,9
Övrig kyrklig verksamhet	1,7	1,6
Ledning och styrning	0,9	0,8
Stödjande verksamhet	6,6	6,4
S:a kyrklig verksamhet	16,2	15,6
Begravningsverksamhet	5,0	4,9
Summa kostnader	21,1	20,5

Stödjande verksamhet har till uppgift att bistå församlingarnas arbete inom den grundläggande uppgiften (fira gudstjänst, undervisning, diakoni och mission). Större delen av församlingarnas kostnader i stödjande verksamhet avser fastigheter och lokaler.

Ekonomisk ställning

Balansräkningen nedan visar redovisade värden på tillgångar och skulder för församlingar, stift och nationell nivå per 31 december 2017.

<i>Tillgångar, mdkr</i>	2017	2016	
Byggnader, mark, inventarier	18,3	17,4	1
Finansiella anläggningstillgångar	17,0	15,8	2
Övriga tillgångar	12,0	12,2	3
Summa	47,3	45,4	

Eget kapital och skulder, mdkr

Eget kapital	39,4	37,4	4
Avsättningar	0,2	1,1	5
Långfristiga skulder	2,7	2,1	
Kortfristiga skulder	5,1	4,7	
Summa	47,3	45,4	

Förklaringar:

- 1) Församlingarna äger totalt cirka 16 000 byggnader, knappt 3 400 av dessa består av kyrkor och kapell. Andra vanligt förekommande byggnadstyper är exempelvis församlings- och förrådsbyggnader. En stor del av det redovisade värde som anges här avspeglar således inte ett realiserbart värde.
- 2) Finansiella anläggningstillgångar utgörs bl. a. av räntebärande värdepapper och aktier. Marknadsvärdet på de långfristiga värdepappersinnehaven var 8,8 miljarder kronor hos församlingarna, 0,6 miljarder kronor hos stiftet och 8,4 miljarder kronor på nationell nivå. På den nationella nivån förvaltas kapitalet av externa förvaltare som har riktlinjer för hållbarhet att följa.
- 3) Övriga tillgångar består av kundfordringar, kortfristiga placeringar, kassa och bank m.m.
- 4) Eget kapital är en restpost, tillgångar minus skulder, och som sådan beroende av värderingen av fastigheterna. Eftersom en viss del av fastigheterna består av kyrkobyggnader, som har ett svårbedömt bokfört värde, råder också viss osäkerhet beträffande värdet på det egna kapitalet.
- 5) Föregående är ingick även ändamålsbestämda under denna rubrik. Från 2017 upphör begreppet ändamålsbestämda medel som egen post i balansräkningen och de medel som tidigare redovisades där redovisas nu istället under eget kapital respektive kortfristiga skulder.

Under 2017 ökade således storleken på Svenska kyrkans totala balansräkning med närmare två miljarder kronor. Det är främst de finansiella anläggningstillgångarna som ökat i värde, men investeringar i framförallt byggnader och mark har också resulterat i ett högre redovisat värde på de materiella tillgångarna. Skuldökningen mellan 2016 och 2017 enligt tabellen ovan har till viss del att göra med änd-

rade redovisningsprinciper gällande uppkomna över- och underskott i begravningsverksamheten samt tidigare ändamålsbestämda medel.

Svenska kyrkan äger knappt 3 400 kyrkor och kapell vilket i snitt motsvarar 1 800 medlemmar per kyrka. I landsbygdsförsamlingar är som regel antalet medlemmar per kyrka dock betydligt lägre och i exempelvis Fardhems pastorat i Visby stift går det endast 120 medlemmar per kyrka.

Ekonomi uppdelad mellan de tre nivåerna

Tabellen nedan visar hur 2017 års intäkter, kostnader och resultat för Svenska kyrkan fördelar sig mellan församlingar, stift och nationell nivå. I tabellen syns även förändringar jämfört med 2016 års värden. Att intäkter, kostnader och årets resultat i vissa fall inte riktigt korresponderar mot varandra i tabellen beror på avrundningar.

<i>(Mdkr)</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>	<i>Förändr</i>	
<i>Intäkter</i>				1
Församlingar	20,4	19,7	+0,7	
Stift	1,4	1,4	0,0	
Nationell nivå	2,5	2,4	+0,1	
Internt	<u>-0,9</u>	<u>-0,6</u>	<u>-0,3</u>	2
Summa	23,5	22,9	+0,6	
<i>Kostnader</i>				
Församlingar	-20,0	-19,5	-0,5	
Stift	-1,5	-1,4	-0,1	
Nationell nivå	-1,9	-2,0	+0,1	
Internt	<u>0,9</u>	<u>0,6</u>	<u>+0,3</u>	2
Summa	-22,5	-22,2	-0,3	
<i>Finansiellt o övrigt</i>				
Församlingar	0,4	0,3	+0,1	
Stift	0,0	0,0	0,0	
Nationell nivå	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>	
Summa	0,4	0,3	+0,1	
<i>Årets resultat</i>				
Församlingar	0,8	0,5	+0,3	
Stift	0,0	0,0	0,0	
Nationell nivå	<u>0,6</u>	<u>0,5</u>	<u>+0,1</u>	
Summa	1,5	1,1	+0,4	
Totala tillgångar	47,3	45,4	+1,9	
Eget kapital	39,4	37,4	+2,0	

Förklaringar:

- 1) Förändring som får positiv resultatpåverkan anges med plustecken, medan förändring som får negativ resultatpåverkan anges med minustecken.
- 2) För att kunna summera de tre nivåernas intäkter och kostnader till totalsummor behöver i vissa fall eliminering göras av interna mellanhavanden, t.ex. vidareförmedling av bidrag som Svenska kyrkan fått av staten.

Årets resultat för Svenska kyrkan 2017 uppgick till 1,5 miljarder kronor, vilket är 339 miljoner högre jämfört med 2016. Det förklaras främst av att intäkten från kyrkoavgiften under året steg med nästan 800 miljoner kronor.

Ekonomiska förutsättningar sedan år 2000

Svenska kyrkans intäkter har, med undantag för 2011, stigit varje år under 2000-talet trots minskat antal medlemmar. Genom att utträden ofta är i yrkesverksam ålder innebär en procent i utträden att kyrkoavgiften minskar med mer än 1 procent. Men genom ökande förvärvsinkomster har medlemmar-
nas kommunalt beskattningsbara inkomster stigit. Avgiftsunderlaget för kyrkan har därmed stigit. Detta i kombination med att kyrkoavgiftssatserna samtidigt har höjts i viss mån, har resulterat i att intäkterna ökat trots minskande medlemsantal. På kort sikt har sysselsättningsutvecklingen större betydelse än de relativt små förändringarna i antalet medlemmar, vilket avspeglas i hur kyrkoavgiften förändrats under 2000-talet. Genom att den kyrkoavgift som medlemmen faktiskt betalar ett visst år redovisas till kyrkan först efter två år, påverkas församlingens intäkter av förändring i sysselsättningen med två års fördröjning. In- och utflyttning har ofta stor betydelse för en församlings ekonomi. Landsbygdsförsamlingarna har på grund av befolkningsomflyttningar under en längre tid levt med minskande medlems-siffror. I dagsläget tappar Svenska kyrkan som helhet medlemmar främst på grund av utträden, men från mitten av 2020-talet väntas generationsväxlingen vara den mest drivande faktorn för utvecklingen. Takten på medlemsminskningen väntas då också att öka.

(Mdkr)	2000	2005	2011	2017
Kyrkoavgift	8,7	11,0	12,8	14,1
Begravningsavgift	2,4	3,1	3,7	4,4
Finansförvaltning	0,1	0,8	0,4	0,8
Övriga intäkter	<u>2,2</u>	<u>3,0</u>	<u>3,4</u>	<u>4,2</u>
Summa intäkter	13,4	17,9	20,3	23,5

Man ser i tabellen ovan att ökningstakten på intäkten från kyrkoavgiften under senare tid växlat ned, medan andra intäktslag fått ökad betydelse.

Kyrko- och begravningsavgiftssatserna har under perioden förändrats långsamt:

(Procent)	2000	2005	2011	2017
Kyrkoavgift	0,95	0,98	0,99	1,02
Begravningsavgift	0,28	0,24	0,23	0,24

Från och med 2017 gäller enhetlig begravningsavgiftssats på alla orter i landet där Svenska kyrkan är begravningshuvudman. Det innebär att alla invånare med kommunalt beskattningsbar inkomst betalar begravningsavgift efter en och samma procentsats i nästan hela landet. Undantag är Stockholm och Tranås, där istället respektive kommun är begravningshuvudman.

Prästlönetillgångar

Prästlönetillgångarna består av donationer, ofta ända från medeltiden, som överlämnats till Svenska kyrkan för avlöning av församlingarnas präster. Funktionen att avlöna prästens lön har de inte längre utan avkastningen används till att stödja kyrkans arbete. Prästlönetillgångarna ägs *inte* av kyrkan, de är formellt sett stiftelseliknande självägande förmögenheter. Genom lag har Svenska kyrkan uppgiften att förvalta tillgångarna och har rätt att ta del av avkastningen från dessa. Prästlönetillgångarna var skattebefriade fram till och med 2009. Från och med 2014 är inkomstskattskyldigheten till viss del begränsad i och med att realisationsvinster vid försäljning av fastigheter och avkastning från värdepappersplaceringar inte omfattas av skattskyldigheten.

Prästlönetillgångarna består av skog, jord och värdepapper. Värdet på tillgångarna var i december 2017:

(Mdkr)	Redovisat värde	Marknads- värde
Skog och jord	8,5	26,7
Värdepapper	3,0	3,3
Övriga tillgångar	1,4	1,4
Skulder	<u>-0,2</u>	<u>-0,2</u>
Nettoförmögenhet	12,7	31,2

Marknadsvärdet ovan vad gäller prästlönefastigheter (skog och jord) är ett uppskattat marknadsvärde som utgår från taxeringsvärdet, multiplicerat med faktorn 1,33. Enligt fastighetstaxeringslagen ska taxeringsvärdet på en fastighet bestämmas till 75 procent av bedömt marknadsvärde. Fastighetsinnehavet består av cirka 465 000 hektar skogsmark, 38 000 hektar åkermark, 9 000 hektar betesmark och 17 000 hektar övrig mark

På basis av 2017 års resultat lämnar prästlönetillgångarna en utdelning om 477 miljoner kronor år 2018. Av detta får församlingarna häften, resterande del av utdelningen omfördelas inom ramen för det kyrkliga utjämningsystemet.

Information om Svenska kyrkans ekonomi, verksamhet och medlemsutveckling finns på följande sidor på webbplatsen:

www.svenskakyrkan.se/ekonomi
www.svenskakyrkan.se/kyrkoavgiften
www.svenskakyrkan.se/statistik

Ansvarig för faktabladet: Jan Östlund